

Kommunene får ikke ta del i festen

Mens laksenæringen går lyse tider i møte med prognoser om både massiv prisoppgang og gigantisk volumvekst kan kommunene kun telle knapper og glansbilder etter at milliardregnskapet er oppgjort.

Henrik Wiedswang Horjen henrik@kyst.no

– Det er lite sannsynlig at jeg hadde fått godkjent et ønske om en ny lokalitet i kommunestyret per dags dato. Så lenge det ikke ligger noe i det for kommunens del med å tilrettelegge sjøareal for næringen blir det heller ingen godvilje å hente, sier Kjetil Hestad, ordfører i Tysnes kommune.

Færre ansatte, færre slakterier og færre lokale bindinger gjennom forvitret lokal eierskap.

Samtidig opplever kommunen at det er en administrativ og politisk kostnad ved å avsette areal til oppdrett, og flere kommuner ønsker følgelig kompensasjon for å tilrettelegge.

Det er Nofima konklusjon etter å ha saumfart hva kommunene sitter igjen med etter at de har åpnet opp sjøarealene sine til oppdrett.

Næringsutviklingen i matfiskoppdrett har ført til at mange kommuner føler seg utelatt fra laksefesten som har preget Norge de siste ti årene. Forklaringen til den dalende entusiasmen for oppdrett i kystkommunen enkle.

For mens Lakse-Norge har gått på høy- og de siste ti årene har ikke kommunene i samme grad blitt forbermet med overskudd og kapital etter at de har tilrettelagt for oppdrett i sine egne sjøarealer.

Tilbake sitter kystkommunene med gode ringvirkninger av næringen, men lite direkte bidrag i kommunekassen.

Offentlige skolebygg og eldrecentre faller, og selv om laksen gir milliardoverskudd havner kapitalen på privat hånd.

Ønsker sysselsetting og ringvirkninger

Når heller ikke oppdrettsnæringen generer sårt tiltrengt mynt i kassen har det resultert i at kommunene generelt har blitt mer lunke til å tilrettelegge for oppdrett, forteller Tysnes-ordfører Kjetil Hestad.

Samtlige kommuner i Nettverk fjord og kystkommuner, som utgjør en tredjedel

Tysnes-ordfører Kjetil Hestad går en tøff kamp i møte når han vil innføre arealavgift til vertskommunene for oppdrett. Verken FHL eller Fiskeri- og kystdepartementet har uttrykt seg særskilt positivt til kommunenes ønske.

av havbrukskommunene, er klare på at en kompensasjon for å være vertskommune for oppdrett må på plass. Motviljen mot oppdrett langs kysten har fått mer og mer grunn det siste året.

Selv om lakseveksten i årets statusbudsjett foreløpig ble satt på vent, er ikke debatten mindre aktuell av den grunn. Lisbeth Berg-Hansen har antydnet at en laksevekst kan skje innen årsskiftet.

– Vi kommer hele tiden tilbake til samme utgangspunkt. Kommunene ønsker sysselsetting og positive ringvirkninger, da blir de positive. For de kommunene som ikke får disse virkningene kan en kompensasjon virke motiverende for å sette av areal, sier Nofima-forsker Otto Andreassen.

Han har vært med på å kartlegge velviljen til oppdrett langs kystsamfunnene. Resultatene viser at det er lokalt store sprik i forhold til hvor positive lokalsamfunnene er til næringen.

Vinnerloddet Steigen

– Du kan godt kalle oss heldige, ja, sier ordfører i Steigen kommune, Asle Schrøder.

En vel to timer lang båtturn fra Bodø langs Helgelandskysten finner man oppdrettskommunen Steigen. Her har det gigantiske sjømatelskapet Cermaq valgt å legge hovedkonto for sin oppdrettsvirksomhet i den vesle kystkommunen, tett på der verdiene skapes.

Rett ut fjorden finner man skyhøye fjell, dype forder til ideelle områder for lakseoppdrett, uten at arealene til oppdrett i seg selv gir kommunene trengende inntektsbidrag.

Finansdirektør Tore Valderhaug smiler bredt i det han ser den snart slakteklare fisken svømme rundt i merdene. Laksen som virkelig har satt Norge på verdenskartet blinker under det blågrønne vannet.

Gleden over hverandres aktivitet er i så måte gjensidig.

– For vårt vedkommende er det svært viktig å bevare et godt forhold til kommunene vi har vår virksomhet i. Vi putter mye energi i å bevare et godt forhold fra kommunenes side, og fra både Steigen og Hamarøy føler vi en godvilje fra nærrområdet, sier Valderhaug mens han rusler rundt på merdene til selskapet.

Cermaq har plassert flere oppdrettslokalteter, settefiskanlegg og hovedkontoret sitt i Steigen. I nabokommunen Hamarøy finner man slakteriet selskapet benytter.

– Hva Cermaq har betydd for oss er det ingen som helst tvil om, og slik det har utviklet seg har selskapet blitt en hjørnesteinsbedrift i lokalsamfunnet, sier ordfører i Steigen kommune, Asle Schrøder.

Steigen er et tradisjonelt kystsamfunn med fiske, men har de siste ti årene opplevd stor tilbakegang på antall sysselsatte. Mainstreams etablering av kommunen har kompensert for den nedgangen. Antall sysselsatte til tradisjonelt produksjonsbruk var i 88 personer 2001. Snaut ti år senere er arbeidsstyrken til denne sektoren mer enn halvert til under 40.

– Jeg er stolt av Mainstream, og ikke minst at de har hovedkontoret i en distriktskommune som Steigen. Det har gitt sårt tiltrengte midler til kommunen, sier Asle Schrøder.

Driftsleder på Mainstreams settefiskanlegg i Steigen kommune, Jørgen Torslett, er en av Mainstreams 120 ansatte i området. Steigen og Hamarøy kommune opplever store ringvirkninger fra næringen etter Mainstreams drift i området. Samtidig ønsker Steigen-ordfører Asle Schrøder at enda mer skal falle tilbake på vertskommunene.

Oppdrett big business

– Samtidig må jeg si at jeg gjerne ønske at det var mer å hente for oss rent økonomisk, tilføyer ordføreren.

En vesentlig problemstilling er at om næringen skal kunne vokse slik FHL, departementet og investorene ønsker, er man helt avhengig av å få arealer til disposisjon.

Ved at kommunene ikke får noen avgift for å tilrettelegge for sjøareal, og at eiendoms skatten kun gir svært begrensede inntekter fra havbruk, gjør at flere og flere kommuner ikke ser bryet verdt med å tilrettelegge for oppdrett.

Dette vil også gjøre det svært mye vanskeligere å realisere den veksten Lakse-Norge drømmer om.

Murringen er allerede kommet til overflaten i flere oppdrettsintensive kommuner.

I Norges fjerde største oppdrettskommune, Alta, sier man nei til en videre laksevekst.

«Fra å ha vært en ren lokal industri, eid og drevet av lokale alteværinger, har oppdrettsnæringen i fjorden i løpet av få år gått over til å bli eid av oppdrettselskaper og konsern som har sitt tyngdepunkt utenfor kommunen og fylket», skriver professor Bjørn Hersoug i boken «Kampen om plass på kysten».

Tidligere gode forhold har stedvis forsumet kraftig når lokale gründere har blitt kjøpt opp av store konsern. Også i Narvik har lokale myndigheter satt seg på bakkene.

– For goodwillen til næringen at det kommer en sånn sak på plass. Men for vår del står ikke vårt syn på oppdrett og faller på om en arealavgift kommer på plass, sier Schrøder før han legger til:

– Vi synes at vi bruker mye ressurser på å legge til rette, og vi mener at vi burde få noe mer direkte tilbake.

Tåler ikke nei-kommuner

Fleire slike eksempler vil være kritisk for næringen, og et skudd for baugen planene tatt i betraktning om å fordoble produksjonen innen 2025. Rapporten NOFIMA har laget, der de har kartlagt kommunenes holdning til oppdrett viser at det finnes mørke skyer i horisonten.

Kommunene er positive til havbruk, men ønsker seg noe mer tilbake fra næringen viser konklusjonen. Dette har sammenheng med at mange kommuner opplever at positive ringvirkninger i form av sysselsetting og verdiskaping har endret nedslagsfelt.

Slakterier, settefiskanlegg og kontorer har endret lokaliseringen og er nødvendigvis ikke lengre i vertskommunen for oppdrettlokaltetene. Beredskapen som trengs for å bemanne en lokalitet, tilhører ikke nødvendigvis kommunen og gir følgelig heller ikke all verdens inntekter.

Beskytt ditt røde gull!

DESINFISER MED ADDI AQUA

GODKJENT DESINFEKSJONSMIDDEL
Brønnbåter
Notvaskeri
Settefisk
Oppdrett

ADDI Aqua dekker ditt behov for effektiv desinfeksjon av akvakulturanlegg

* ADDI AQUA er godkjent av Statens legemiddelverk for bruk i akvakulturanlegg.

* ADDI AQUA er dokumentert effektiv mot alle typer bakterier og virus som vanligvis forekommer i akvakulturmiljøer.

Spør etter ADDI AQUA hos din grossist eller kontakt Lilleborg Profesjonell direkte.

Kundesenter:
 Tlf: 815 36 000
 Faks: 22 89 50 80
 profesjonell@lilleborg.no

Lilleborg
 Profesjonell